

ŐRZŐ

A POFOSZ 1956-os Hagyományörző Tagozatának kiadványa
II. évfolyam 8. szám 2016. december

„A hagyományörzés nem a hamu megt artása, hanem a láng továbbvitele.”
Morus Tamás

Országszerte emlékeztek a forradalomra

*Az „akkor és ott világa” alapozta
meg mai szabadságunkat*

A képen Straub János—fotó: Kurtz Mária

Magyarország az idei őszön 1956 hatvanadik évfordulójára emlékezett. Megmozdultak a közösségek; mindenütt mindenki megtalálta a módját, hogy megidézze a magyar történelem egyik legnagyobb és hatásaiban legjelentősebb eseményét.

Az 1956-os forradalom és szabadságharc hatvanadik évfordulóján országszerte ünnepeken, fiataloknak szervezett rendhagyó történelemórákon, utcai installációk keretében, kiállításokon és színházi előadásokon idézték fel az emlékezők a hat évtizeddel ezelőtti forradalom dicső és a szabadságharc leverésének fájdalmas eseményeit. Önkormányzatok, kis- és nagytelepülések lakói, iskolák és civilszervezetek egyként fontosnak tartották az emlékezést; nem volt olyan szeglete az országnak, ahol ne hajtottak volna fejet 1956 hősei előtt.

A POFOSZ 1956-os Hagyományörző tagozata, az 1956 Öröksége Alapítvány és a POFOSZ XIV. kerületi szervezete november 4-én, a forradalom és a szabadságharc leverésének emléknapján róttá le kegyeletét a Fiumei úti sírkert 57-es parcellájában elhelyezett fehér márványkeresztnél.

A megemlékezésen Dózsa László színművész, 56-os pesti srác megindító beszédben idézte fel a forradalom napjait és személyes részvételét az eseményekben. Az akkori történések azt üzenik: bár időben távol van tőlünk „az akkor és ott világa”, mégis ez hozta el mai szabadságunkat.

Straub János forradalmár ugyancsak személyes történetét adta közre a megemlékezésen. A megjelent fiatalokhoz szólva kiemelte: az 1956-os forradalom túlélői most az elmondhatatlant akarják elmondani, a szabadságvágy tettekre váltott nagyszerűségét és a megtorlás szenvedéseit.

Az ünnepélyt a zuglói Szent István Király Zeneművészeti Szakközépiskola diákjainak éneklése tette emlékezetessé.

Vasvári Éva

Fotók: Kurtz Mária

Mezőtúri emlékezés:

A forradalom megszenvedett szabadságot hozott

A nagy eszméket nem lehet legyőzni

Hatvan évvel ezelőtt, 1956 karácsonyán Magyarország nevéből volt hangos a világ, s a szimpátián túl az 1956-os forradalom és szabadságharc értékrendjével is szembesült a nyilvánosság – mondta ünnepi beszédében Herczeg Zsolt, Mezőtúr polgármestere. A város elöljárója az október 17-én megtartott ünnepi megemlékezésen kiemelte: értékelnünk kell a ránk hagyott örökséget, amelyért nagy árat fizetett a nemzet.

Vajon mi, az emlékezők, az utódok tudjuk, hogy mekkora dolog a szabadság? S értékeljük 1956 örökségét? – tette fel a kérdést a polgármester. Válaszában így fogalmazott: amikor emlékezünk, tudnunk kell, hogy a szabadság a legnagyobb vívmány, amit kiküzdhet az ember. S tudnunk kell azt is, hogy bár 1956-ban a tankok elsöpörték a reményeket, ám jelenkorunk szabadsága az 1956-os töről fakadt s vezetett – az 1989-es rendszerváltással – győzelemre.

Az elmúlt évtizedekre visszatekintve Herczeg Zsolt arra hívta fel a hallgatóság figyelmét, hogy a forradalom nyomán már az 1960-as években megenyhült a hatalom szorítása. Ám az 1956-os események igaz történetét és a forradalom dicsőségét eltagadták, holott az igazság akkor is igazság, ha hazugsággal leplezik. Ma már ismerjük a forradalom igazságát, s tudjuk, hogy a forradalomárok áldozata nem volt hiábavaló, hiszen az 56-os hősök által vágyott szabadság elérkezett. Köszönet nekik, a hősöknek, akiknek tetteit és áldozatait nem feledhetjük el – mondta a polgármester.

Rác Zózsef Sándor, a POFOSZ Pest Megyei Tagozatának elnöke ünnepi beszédében harcostársára és bajtársára, D. Szűcs László forradalmárra emlékezett, aki aktív szerepet vállalt az 1956-os forradalomban és szabadságharcban, s akinek végső nyughelye Mezőtúr. A szónok – felelevenítve a forradalomban vállalt szerepüket és közös küzdelmeiket – azt hangsúlyozta, hogy amit hatvan évvel ezelőtt tettek, azt a hazáért tették.

És akkor sokan voltak, akik tudták, mit kell tenniük. Köztük volt a mezőtúri Horváth Máté is, aki röplapokat terjesztett, s akit ezért meghurcolt a hatalom. E hősök életpéldája azt üzeni, hogy emlékezni és emlékeztetni kell, s akik még élnek az 56-os generációból, nem pihenhettek. El kell mondaniuk 1956 történetét, hogy ennek igazságát és tisztaságát megértsék és átérezzék a következő generációk – mondta Rácz József Sándor.

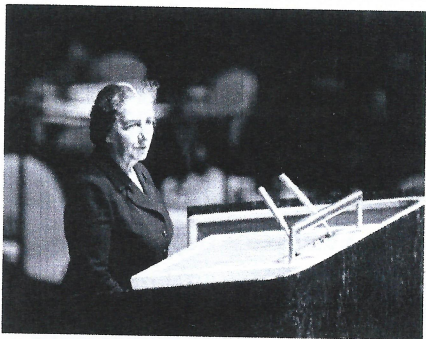
A haza most emlékezik és emlékeztet, s fejet hajt a hősök előtt – szölt a vendégekhez Korom Kálmán, a POFOSZ Mezőtúr-Túrkevei Szervezetének elnöke. De a hősök cselekedeteinek felidézése mellett azt is tudatni kell, hogy sohasem volt olyan egység az országban, mint a forradalom idején. Ez az egység eredményezhette az eltökélt harcot a zsarnokság ellen. S mai szabadságunkhoz az vezethetett el, hogy a nagy eszméket nem lehet legyőzni. De azt is tudni és tudatni kell, hogy 1956 megszenvedett szabadságot hozott a nemzetnek.

A szónokok megemlékezése után a mezőtúri Teleki Blanka Szakgimnázium diákjai kiváló produkciót adtak elő, amelyben felelevenítették a forradalom dicső eseményeit. Ezt követően a város előljárói, valamint a POFOSZ és a társadalmi szervezetek képviselői D. Szűcs László és Horváth Máté sírjánál, a mezőtúri temetőben helyezték el a kegyelet virágait.

Vasvári Éva

Fotó: facebook

Nemzetközi kiállítás a magyar forradalom mellett

„Az izraeli külügyminiszter tanúskodik az ENSZ-ben a magyar szabadságért”

(Zsidó Távirati Iroda, 1956. november 21.)

Az 1956-os forradalommal kapcsolatban időről-időre felmerül az a vád, hogy antiszemita felhangjai is voltak. Ennek cáfolására érdemes egy pillantást vetni a Zsidó Távirati Iroda 1956. november 21-i tudósítására, amelyben a híriroda beszámol arról, mit mondott előző nap az akkori izraeli külügyminiszter (később az ország miniszterelnöke).

Ha antiszemita pogromok részei lettek volna az 1956-os magyar forradalomnak, akkor az izraeli külügyminiszter asszony, Golda Meir nem így szólalt volna fel az ENSZ plenáris ülésén a forradalom céljai érdekében 1956. november 20.-án, a hírügynökség szerint.

Megható védőbeszédet intézett ma az Egyesült Nemzetek Szervezetének plenáris üléséhez Golda Meir, Izrael külügyminisztere, amelyben követelte a magyar szabadságharcosok üldözésének beszüntetését és a szovjet csapatok kivonását Magyarországról. Ez Meir asszony bemutatkozó beszéde volt, amivel nagy tapsot váltott ki a delegátusokból:

„Generációnk tragédiája az, hogy kis nemzetek nem érték el természetes jogaik gyakorlásának biztonságát, nevezetesen azt, hogy urai legyenek saját sorsuknak.

Valóban túl sokat kérnek az emberek azzal, hogy a saját sorsukat a kezükbe akarják venni, hogy követelik azt, hogy ők egyedül dönthessenek arról, kik kormányozzák őket, hogy a fiatalok, amikor felkelnek az ellen, amiről azt gondolják, hogy rossz, akkor ne legyenek deportálva az otthonaikból és az országukból?

Meir külügyminiszter felszólította a plenáris ülést, hogy adjon sürgősen lehetőséget Kéthly Annának, a magyar szociáldemokrata vezetőnek, aki rövid ideig tagja volt Nagy Imre kormányának, hogy beszédben szólhasson az Egyesült Nemzetek Szervezetéhez. Mert – mondta Meir asszony – én hallottam Kéthly asszony tragikus mondanivalóját. Nem hallgathatjuk ezt az asszonyt anélkül, hogy meg ne győzne bennünket mondanivalója igazságáról, a részletek visszafogottságáról és a kérésének szerénységéről.

Van és feltételezhetőleg még sokáig lesz is ideológiai különbségtétel arról, hogy melyik a helyes vagy óhajtott formája egy társadalomnak és kormányzásnak. Nem okoz bajt erről a fontos dologról vitatkozni, ha a vitához nem társulnak a tankok és a fegyverek, ha az emberi lények és a nemzetek, kicsik és nagyok, méltósága nem csorbul, ha a terület nagysága, a lakosság létszáma, a katonai erő nem arra használdik, hogy a kis országokat arra kényszerítsék, hogy meggyőződésük ellenére viselkedjenek és éljenek. – mondta Golda Meir.

Utalva a szovjet és a magyar delegáció tagadására, amellyel a deportálásokról szóló jelentéseket gonosz propagandának bélyegzik – Meir asszony rámutatott a plenáris ülés delegáltjainak – mindannyian emlékezhetünk arra, hogy a szenvedésekről és mártíromságokról szóló jelentések, amelyeket korábban propagandának minősítettek, tragikusan igaznak bizonyultak.

Az izraeli küldöttség erősen reméli – folytatta Meir asszony – hogy a világ lelkiismeretének hangja meghallgatásra talál, hogy a magyar nép szenvedésének végére pont kerül, hogy ezek a deportálások megszűnnek, hogy a szovjet csapatok elhagyják Magyarországot, és a népnek megengedik, hogy a jövőjét békében és szabadságban építhesse.”

Angolból fordította Ámon Antal

Kéthly Anna

Tizenhárom év a kubai kommunisták börtönében

Hamis vádak, megkínóztatás, majd kiutasítás a trópusi „paradicsomból”

Előző számunkban általános történelmi áttekintést adtunk Kubáról, a trópusi gulágszigetről. Időközben meghalt Fidel Castro, az ottani kommunizmus megalapítója, aki 1980-ban olyan embercsoportokat engedett ki az országából, akikre nem volt szüksége: bűnözőket, fogyatékosokat és homoszexuálisokat, illetve a politikai ellenzéket, amely képes lett volna a nemzet vezetésére. Utóbbiak között volt dr. Ludwig Sándor, akivel akkor telefonon beszélgetett az Egyesült Államokban élő *Helcz Tibor*, a Volt Magyar Politikai Foglyok Szövetsége (VMPFSZ) elnöke.

– Mik voltak kubai letartóztatásod előzményei?

Politikai tevékenységemet, mint a Havannai Magyar Egyesület elnöke, azzal kezdtem, hogy rádióban, televízióban és a sajtóban állást foglaltam az 1956-os szabadságharc mellett 1956 októberében. Mottóm volt: Budapest után Havanna következik. Ha engednek az oroszoknak, Kuba lesz a következő áldozat. Meggyőztem *Emilio Nunez Portuonda*, kubai ENSZ megbízottat, hogy Magyarország szabadságáért és függetlenségéért az ENSZ-ben síkraszálljon. Már akkor megmondtam a kubai rádióban, hogy Fidel Castro be fogja hozni Kubába az oroszokat. Ezért a kubai kommunista párt feketelistára tett.

Amikor Castro, a kubai tábornokok árulása és Amerika segítségével révén átvette a hatalmat 1959-ben, a helyettese, Che Guevara, Rivero hadnagyot küldte letartóztatásomra. Riverot én neveltem fel, mint árva gyereket és ő hálából megmentette az életemet azzal, hogy rábeszélte Che Guevarát arra, hogy betegségem miatt a letartóztatásomat elnapolják. Később Rivero a humanista magatartásáért az életével fizetett.

– Mikor és hol tartóztattak le?

A kubai ÁVO (G-2) többször elvitt kihallgatásra 1959 és 1966 között. Majd a titkosrendőrök egy orosz őrnagy vezetésével 1966. szeptember 10-én hajnali 3 órakor betörték a házamba és elhurcoltak otthonról.

– Hogyan bántak veled vizsgálati fogságod idején?

15 hónapig egy két és félszer egy és fél méteres magánzárkában, sötétben tartottak. Elsősorban lelkileg akartak megtörni. A mellettem lévő cellákból végezték ki az embereket és végig kellett hallgatnom őrjöngő kiáltásaikat, utolsó szavaikat. Majd a G-2 pribékek végignézték velem kivégzett társaim véres holttestét, hangoztatva fenyegetéseiket: holnap téged húzunk fel, ha nem mondd meg kinek dolgoztál és ki volt a főnököd. Nem vallottam. Szememre vetették 30 éves kommunistaellenes, klerikális és legitimista múltamat. Lázadásszervezőnek, kémfőnöknek és Castro meggyilkolását előkészítőnek neveztek. Végül kényszerítettek részleteiben nem is ismert vallomások aláírására. Ki ne írta volna alá azokat a pokoli szenvedések közepette?

– Mi történt a hadbírószági tárgyalásodon?

Az egyik vád az volt ellenem, hogy országos ellenforradalmi vezér voltam és fegyverraktárral rendelkező szervezkedő.

Hol vannak az alattvalóim – kérdeztem bíráimat – hiszen egyedül állok itt?

Nincsenek itt sem az emberei, sem a fegyverei, de biztosak vagyunk benne, hogy léteznek – vágta vissza az ügyész teljes erővel. – Azon kívül, maga aláírta mindezt a politikai rendőrségen és vallomása alapján vádoljuk ezért.

Aláírtam volna akármit, még ha azért halálbüntetés is járna, mert nem akartam prolongálni szenvedéseimet a G-2 börtönében 15 hónap után.

Először halálra is ítélték és abba a nedves barlangbörtönbe vetettek, ahol a 16. században szenvedtek a rabok. A felsőbbíróság a halálbüntetést azonban 20 év börtönre változtatta. Hosszú szenvedésnek néztem elébe.

– Mi adott reményt a szabadulásra?

Először az Istenbe vetett hitem. Katolikus vagyok: szalézi misszionárius voltam, majd a kubai prímás titkára. A hitem tartotta bennem a lelket a halál árnyékában.

– Miért engedett ki Castro sok foglyot a börtönből?

Castro elsősorban meg akart szabadulni az ellenzéktől, és ezért akiket kiengedett a börtönből, azokat Amerikába számúzta. Castro szocialista rendszere csőd előtt áll. A húszéves uralom után sincs elegendő élelem és ruhanemű, a nagymennyiségű szovjet segítség dacára.

A Kubába látogatásra érkező menekült köteles napi 100 dollár szállodáját fizetni, függetlenül attól, hogy hol alszik. A dollárját csak hivatalos helyen válthatja be, ahol csak 68 centet fizetnek érte kubai pénzben. (1980-ról van szó.) Castronak éppúgy szüksége van az előle elmenekültek pénzére, a nyugati valutára, mint Kádárnak.

– **Találkoztál magyarral a börtönben?**

Ismertem két magyart, akik szökési kísérletért és szabotálásért lettek elítélve. Mindketten kiszabadultak.

– **Van még politikai fogoly Kubában?**

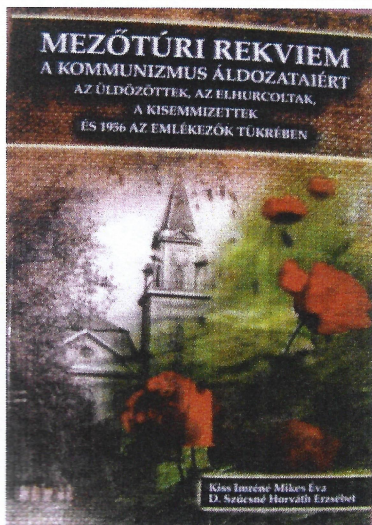
Mintegy 300 politikai elítélt maradt a börtönben, akik Batista tisztjei és állítólag CIA ügynökök voltak, akikért Castro magas árat kér.

(Forrás: az ausztráliai Magyar Élet hetilap 1980. május 15-i száma)

Ügyfélfogadás, összejövetelek

Tájékoztatjuk kedves olvasóinkat, hogy a POFOSZ Hagyományőrző Tagozatának 2016-tól átalakul az ügyfélfogadási rendje. Barátainkat és tagtársainkat **előzetes egyeztetés után** – bármely hétköznapon – várjuk a tagozat székhelyén: Budapesten, a XIV. kerület, Nagy Lajos király útja 155. számú irodánkban. Kérjük, hogy látogatási szándékát előre jelezze Ámon Antalnál – a tagozat elnökénél – a 06-30-814-9917 vagy a 06-1-257-0190-es telefonszámon. Az előzetes bejelentkezés Vasvári Évánál, a hagyományőrzők elnökhelyettesénél is jelezhető a 06-20-428-7351 vagy a 06-1-781-3674-es telefonszámon.

A havonkénti találkozók rendje nem változik, azaz tagjainkat és pártolóinkat minden hónap első szerdáján délután 15 órakor várjuk zuglói irodánkban. baráti összejöveteleken – 1956 szellemiségének megőrzése jegyében – előadások hangzanak el, majd kötetlen beszélgetésekre kerül sor.

Újra és újra meg kell szólalnia a gyászsimának

A kommunizmus áldozataira emlékezik a Mezőtúri Rekviem

A kommunizmus áldozataiért sokszor szólalt a rekviem, ám újra és újra meg kell szólalnia, hogy az utódok is méltóképpen emlékezhessenek a múltra – üzeni a ma generációjának a Mezőtúri Rekviem című könyv, amely Kiss Imréné Mikes Éva és D. Szűcsné Horváth Erzsébet összeállításában jelent meg az 1956-os forradalom és szabadságharc 60. évfordulójára.

A Juhászné Patkós Edit szerkesztésében, a Szabadságharcosokért Közalapítvány támogatásával és az 1956 Öröksége Alapítvány kiadásában közkinccsé váló munka visszaemlékezés és dokumentumgyűjtemény, személyes életutak megidézése és fiókok rejtekéből előkerülő családi fotók, levelek, hivatalos értesítők és korabeli plakátok tablója. A könyvet lapozva Mezőtúr történelme és hőseinek sorsa bomlik ki az olvasó előtt: a szerzők a régmúltat is felvillantva 1956-ig, majd a rákövetkező megtorlásig, s jelenkorunk emlékezéséig mutatják meg azt az utat, amelyet a város végigjárt.

Mint olvasható a könyvben: az 1378-ban városi ragra emelt Mezőtúron „folyvást égett a szabadság tüze”. Küzdelmes korok jöttek és mentek, s a történelmi idők a várostól is kikövetelték az áldozatot – például a második világháború harctéri öldöklései, deportálásai, internálásai s utcai harcai közel ezer életet ontottak ki. Mezőtúr is szenvedett, mint az egész ország, itt is könnyek hullottak a malenkij robot, a Gulág, a B-listázás, az ÁVO és ÁVH szörnyűségei miatt. Majd itt is eljött 1956. október 23.-a, a magyar történelem egyik legdicsőbb napja. A mezőtúri Forradalmi Tanács elnökének Kovács Imrét választották meg, akit mérsékeltek, humánus emberként őrzött meg a helybeliek emlékezete, s neki tulajdonítják, hogy a mezőtúri forradalom békésen zajlott le. E jó emlékű – verseket is író – forradalmi vezető 1956 utáni sorsáról azonban már nem tud a város, mert Kovács Imre november 4.-e után Angliában keresett és talált menedéket.

A forradalmat és a szabadságharcot követő megtorlás ma is lassan gyógyuló seb a mezőtúriak számára. De az emlékezés, a fájdalmak kibeszélése sokat segít. Ebben van nagy jelentősége a most megjelent könyvnek is, amely eseményekre és személyekre emlékezik és emlékeztet. Sokakra emlékeznek a könyv lapjai, mások mellett Debreczeni Imréné Kurilla Eszter varrónőre – aki két gyermekes anyaként a véres csütörtökön veszítette életét Budapesten –, illetve ifj. Rásó Lászlóra, Bosnyák Gáborra, Vaigel Mihályra, Cs. Nagy Zsigmondra, Füleki Mihályra és Szabó Lajosra, akik szintén életüket áldozták a forradalom vagy az azt követő megtorlás napjaiban. És a mű megemlékezik a mezőtúri 56-osok, Kiss József és társai peréről is, akik felett izgatás és köztulajdon rongálása miatt hoztak ítéletet.

Ám a könyv nemcsak történelmi tények és dokumentumok remek válogatása, hanem az érző szív visszaemlékezése is. A D. Szűcsné Horváth Erzsébet által jegyzett: „Hová lett a mezők lilioma: a szarkaláb, a pipacs, a búzavirág?” című fejezet például felkavaró személyes történeteket ad közre a gyermek- és ifjúkor meghatározó, szemléletformáló élményeiről, majd a forradalom és az azt követő idők emlékeiről. A múltból előlép Máté, a röplapokat osztogató testvér, előlépnek a diáktársak és a kollégák, s előlép D. Szűcs László, a szeretett férj is, akit államellenes összeesküvés vádjával tíz év börtönbüntetésre ítélték.

A Mezőtúri Rekviem című könyv alkotói nagy munkát végeztek; tartalmában kiváló, megjelenésében szép munkával gazdagították emlékezetkultúránk tárházát. Tették ezt azért, hogy olyan tükröt tartsanak Mezőtúr városa elé, amelyben a polgárok felismerhetik büszkeségre és tiszteletre méltó múltjukat.

Vasvári Éva

A Körös TV felvételén Kiss Imréné Mikes Évával beszélget Berczeliné Boldog Mária Mezőtúri Rekviem című könyv bemutatóján.

Zugló 1956 – Fegyveres ellenállás a XIV. kerületben

Rendkívüli események zajlottak a forradalom kirobbanásának napján

Miként az ország, úgy a helyi közösségek, a falvak és a városok is emlékeznek 1956 eseményeire és hőseire. A polgárok fejet hajtanak, megidézik a történeteket, kérdeznek – és tisztázó válaszokat keresnek történelmünk e kitüntetett napjainak minden percét

felgöngyölítve. A zuglói önkormányzat kiadásában, Eörsi László tollából megjelent „Zugló 1956 – fegyveres ellenállás a XIV. kerületben” című munka a helyi emlékezet ébrentartását szolgálja.

Mint a szerző előszavában fogalmaz: „Zuglóban – különösen a kerület belső körzetében – már a forradalom kirobbanásának napján rendkívüli események játszódtak le, olyanok, amelyek akárcsak fél nappal is korábban elképzelhetetlenek tűntek volna.” S melyek ezek a rendkívüli események? Már október 23-án esete a rendőrkapitányság ostroma, hiszen a Magyar Rádió előtt kirobbant fegyveres felkelés nagyon hamar áterjedt Zuglóra. De különleges az a dinamikus önszerveződés is, amely a társadalmat megmozgatta. S amikor az események lavinaszerűen előrehaladtak, a Forradalmi Egyetemi Zászlóalj égisze alatt önállóul „roham-szakasz” ellenállásba kezdett a Thököly út és a Dózsa György út kereszteződésének körzetében. A harcok november 4-én dél körül kezdődtek a Bosnyák téren és környékén, a szabadságharcosok megtámadtak két szovjet harcocsit. S a tüzharc másnap is folyt tovább. November 5-én, a Thököly út és a Dózsa György út kereszteződésében a „roham szakasz” szovjet csapatokat igyekezett feltartóztatni, abban a reményben, hogy jön a nyugati segítség. És sorjáznak tovább a napok, zajlik a harc, egészen november 9-éig, amikor a felkelők letették a fegyvert. A szerző kutatásai szerint a szabadságharc nem elsősorban a Bosnyák tér körzetében – a legfőbb objektumok körzetében – hanem a Thököly út és a Dózsa György út kereszteződésében bontakozott ki.

A könyvben a felkelők életrajza is olvasható. Tizenketten nem éltek túl a megtorlást, másokat tíz évnél hosszabb börtönbüntetésre ítélték. S voltak olyanok is, tizenegyen, akik külföldre menekültek – köztük a csoport több vezetője is. A könyvet a kor eseményeit megörökítő fotók illusztrálják, s életrajzi adatok egészítik ki. A szerző annak a huszonnyolc szovjet katonának a nevét és katonai fokozatát is közli, akikről tudható, hogy a zuglói, vagy a Zuglóhoz közeli harcokban veszítették életüket.

Vasvári Éva

Tudásvággyal fordulnak a fiatalok 1956 felé

Sok értéket felmutatva zajlott le a diákvetélkedő és az irodalmi pályázat

A hagyományörzők életében az idej esztendő egyik legjelentősebb eseményére került sor november 21-én: a Zuglói Civil Ház e napon adott otthont az általános iskolások 1956-os tematikájú vetélkedőjének, s ekkor vehették kézbe oklevelüket és jutalmukat az ez évi irodalmi-történelmi pályázat nyertesei.

Az 1956-os forradalom és szabadságharc eseményeit feldolgozó diákvetélkedőn három tanintézmény – a Zuglói Hajós Alfréd, az ugyancsak XIV. kerületi Liszt Ferenc és a Kőbányai Kada Mihály általános iskolák – tizenegy csapatának 33 tanulója mérte össze tudását. A háromfős csapatok először egy tesztlapot töltöttek ki, majd kreatív, fikciós feladattal folytatták a versengést. Utóbbi különösen izgalmas és a diákok empatikus készségéről árulkodó feladványnak bizonyult, ugyanis a csoportoknak el kellett képzelniük, hogy vajon hogyan zajlott a Sztálin szobor ledöntése, illetve mi történt október 23-án a Magyar Rádiónál. A diákok a két téma közül választhattak, majd riport formájában – egy kérdező és két képzelt szemtanú beszámolója alapján – felidéztek a magyar történelem feledhetetlen és megrázó pillanatait. A feladatokat kiválóan teljesítették a diákok. Nemcsak ténybeli képességeikről adtak számot, de arról is, hogy megérintette őket a hatvan évvel ezelőtt lezajlott emberi-történelmi dráma.

A végeredmény a tesztek és a kreatív feladatok pontszámaiból adódott össze; ennek alapján, az első helyen a Zuglói Hajós Alfréd Magyar-Német Két Tanítási Nyelvű Általános Iskola 4. csapata - Lengyel Balázs, Tímár Mihály és Tóth Norbert, a második helyen a Liszt Ferenc Általános Iskola 3. csapata .Wolstenholme Ábel, Durkó Vince és Tamási Bálint, és a harmadik helyen a Kőbányai Kada Mihály Általános Iskola 2. csapata – Tóth Kira, Kiss Benjámin és Somogyi Tamás végzett.

Ámon Antal, a POFOSZ 1956-os Hagyományörző Tagozatának elnöke megköszönve a tanároknak a felkészítést és a diákoknak a részvételt, azt hangsúlyozta, hogy a múlt csak a jelennel és a jövővel értelmezhető. A történelmi múlt az a forrás, amelyből a jelen táplálkozik, és amely a jövő távlataira kaput nyit. Arra biztatta a diákokat, hogy ismerjék meg történelmünket, mert így találják meg önmagukat és helyüket a világban.

A vetélkedőt követő ünnepségén került sor az 1956-os Hagyományörző Tagozat idei évben – 25 éves korig szóló jelentkezéssel – kiírt irodalmi-történelmi pályázatának díjátadójára is. Ebben az esztendőben különösen értékes és emlékezetes pályamunkák születtek; a fiatalok írásai – novellák, versek, esszék – arról tanúskodnak, hogy az ifjú generáció nemcsak alapos tárgyi tudással, de nagy empátiával érdeklődik az 1956-os forradalom és szabadságharc történelemformáló korszaka iránt. A „Fájdalmas ébredés – Élet a levert szabadságharc után” címmel meghirdetett pályázat nyertese: Darvas Sándor: *Kivégzésre várva* című novellája. A második helyezést Németh Fruzsina: *Megmondom!* című novellája érdemelte ki, s a harmadik helyezést Doszpoth Artúrnak: *56 után* című verséért ítélte a zsűri. A bírálóbizottság különdíjakat is kiosztott, ezen elismerésben Vig Szilárd: *Csánkiék* című novelláját, Repkin Anett: *Nem az égből* című versét, Szombati Zsófia: *Változás* című novelláját és Duka Tímea *Színészi sorsok, színészi (h)arcok* című esszéjét részesítette.

A vetélkedő és az irodalmi pályázat díjkiosztó ünnepségét a Vakok Általános Iskolája diákjainak műsora tette emlékezetessé. A tanulók a forradalom dicsőségét és a szabadságharc leverésének fájdalmát feldolgozó irodalmi művekkel és a korszak életérzését felvillantó dalokkal léptek fel a közönség előtt. Átéléssel előadott, a kor hangulatát hűen megidéző műsorukat szeretettel, tisztelettel és nagy hálával fogadták a résztvevők.

Irodalmi pályázatunk nyertes írásait jelen és következő lapszámunkban közöljük.

Vasvári Éva

A felkészítő tanárok—Ács Zsuzsanna, Antalffy Zsuzsanna és Pintér Anikó—a feladatlapokat értékeli.

Darvas Sándor I. helyezett pályamunkája

Kivégzésre várva

Várok. Minden éjszaka az utolsó lehet. Várok. Már reggel van és én még egy percet sem aludtam. Hoffman belépett a cellába. Izgatott érdeklődésemre szenvtelen hangon közölte; biztos ma se mehetek haza, de fel se akasztanak, mert egész napra szerepelek az ellátmányi listán. Egyébként is tudhatnám, hol vagyok. Ebből a részlegből nem szoktak csak úgy kiengedni valakit, az akasztások pedig hajnalban vannak, tehát kaptam még egy napot és nyugodjak meg. Arc kifejezése tárgyilagos volt, semmitmondó. Tovább erősködtem. Még a hangját se emelte fel úgy válaszolt:

- Horváth! Ezt minden áldott nap megkérdesz. Fogd már fel, hogy nem fogsz hazamenni. Kivégeznek. Meddig akarod még ezt játszani?

Nevetni tudtam volna. Hogyan tud ilyen komolyan mondani ekkora baromságokat? Bár most tényleg nagyon úgy néz ki, hogy kivégeznek. Azért nem kellene feladni, valahogy csak ki lehet mászni ebből is. Novemberben naponta többször is sétáltam a halál mezsgyéjén, valahogy mindig megúsztam. Vagy mégsem; hisz' pont ezért vagyok most itt.

Hoffman elvtárs, a – börtönőr -, sarkon fordult és dühös léptekkel kiment a cellából, mit sem törődve szabadulási ambíciómmal. Még az elvtársozásért sem szólt, pedig erre mindig harapott. Néztem utána, hátha mégis mondana valamit. Vékony alkatú ember volt, olyan colos, hogy le kellett hajolnia, ha ki akart menni az ajtón. Bajszot viselt, arca frissen borotvált, csontos és megnyúlt. Léptei szűkek voltak, minden egyes lépés megfontolt és stabil. Megállt az ajtóban. Szemeit az enyémbé fúrta és olyan semmitmondó arcot vágott, amilyet még soha nem láttam rajta.

- Még valami: Teltház van. Ma délután érkezik egy vendéged. Csak egy éjszakára.

Ez lesz neki az utolsó. Hagyd békén.

Éppen menni készült, mikor utána szóltam.

-Hoffman elvtárs! — az ő csak biccentett – Mindent megbántam, higgye el nekem! Lehet, hogy elhitte, mert már annyiszor mondtam neki. Szó nélkül otthagytott. Egyébként se számít, hogy mit hisz a börtönőr. Csak az ítélet. Az pedig kész, mert itt vagyok.

A nap azzal telt, hogy az alkalmi cellatársamat próbáltam elképzelni. Ki lehet, mivel vádolják, hogy bírja a gyűrődést? Nem gondoltam volna, hogy akárcsak még valaki, akit mostanság hoznak be halálsorra. Már én is csak a jogszerűség lát-szata miatt vagyok életben.

A plafont bámulva hamar telik az idő. Olyannyira, hogy az ember észre sem veszi, ha eltelik a nap. A vacsorámmal együtt hozták a beígért vendéget is. Elöl jött Hoffman, mögötte rabruhában egy középkorú fickó, a sort pedig egy ismeretlen ör zárta. Újdonsült cellatársam a negyvenes évei közepén járhatott, bár az arca többet mutatott. A szemei olyanok voltak, mint két golyó, amiket mintha csak beleejtettek volna a gödrükbe. Az orra nagy sasorr volt, görbülettel a tetején. Az orrtörés nem gyógyul valami gyorsan. Az orr alatt vékony száj húzódott, amit a bozontos borostája fogott közre. Mindehhez társult két vaskos szemöldök és tépett, deres haj. Az egész ember úgy nézett ki, mint akit a leg-mélyebb álmából ébresztettek fel, aztán jól elverték. Tényleg. Álmosra verték. Valószínű én is így nézhettem ki, mikor a kihallgatásom volt.

Rám se nézett. A kísérő ör levette róla a bilincset. Leült a stokira. Hoffmann ledobta a vacsorámat, majd a két ór szó nélkül kiviharzott.

A pasi azóta sem mozdult meg, mióta kimentek. Maga elé bámult és olyan volt, mintha már nem is lélegezne. Elé toltam a levest.

- Megeheted, nem szeretem a tarhonyalevest. – mondtam és adtam neki mellé kanalat is.

- Á nem, kösz? – vetette oda még mindig bambulva.

- Nem kell itt mártírkodni, pajtás! Megfogod, megeszed, utána mesélsz nekem, hogy mit keresel itt! Csak nem gondolod, hogy egy egész éjszakán át itt fogsz nyaralni egy árva szó nélkül! Vedd úgy, hogy én vagyok a főbérlő, te a társbérlő vagy inkább csak ágyrajáró és a duma a laktér.

Fejét, amit eddig úgy lógatott a nyakán, mintha nem is az övé lenne lassan felemelte. Szemei még szürkék, fáradtak maradtak, de a szája sarkában mintha megvillant volna egy halvány mosoly.

- Te hülye vagy! – mosolygott rám, mint aki most ébredt, majd felemelte a levest és a kanalat az asztalról.

A falnak támasztottam a hátamat.

Egész nap ezt a rohadt plafont bámulom. Baromi unalmas. Végre tudok valakivel beszélni. – Nem válaszolt. Csak azt hallottam, hogy a levest szürcsölgeti. Nem bírtam tovább.

- Na, mondj már valamit, öreg!
- Rendszerellenes szervezkedés miatt hoztak be. — mondta egykedvűen.
- És valójában? – kérdeztem. – Ki vagy, mi vagy, hol éltél, mit dolgoztál?
- Miért vagy erre ennyire kíváncsi? Miért kellene elmondanom?
- . Mert kaptál levest! – vágtam rá fapofával.

Egy újabb apró mosoly szökött az arcára, de haloványabb, mint ez előbbi. Kezeit összekulcsolta az ölében és elkezdett beszélni.

- Régóta vagy már itt?
- Régóta.
- Sokáig húzzák.

- Sokáig. Először 15 évet kaptam. Pár napja közölték velem, hogy a felülvizsgálat során halálra ítélték. Egyébként ez a cella egész otthonos. Voltam néhány lepusztult helyen.

Az arca még az eddiginél is komolyabbnak látszott. Maga elé bámult, nem is pislogott. Látszott rajta, hogy éppen emlékek peregnek a szeme előtt.

- Ismerem Hoffmant.
- Na és honnan? – kérdeztem vissza.

- Az árvaházból. A II. kerületi árvaházban nőttem fel. Sokat találkoztam vele. Akkoriban nem volt még bajusza és nagyon fiatal volt, de már ő volt ott az igazgatóhelyettes és a párttitkár. Ahogy látom azóta sem jött le a pályáról. Később, ahogy DISZ titkár lettem a gyárban, visszajártam az intézetbe. Ma mégsem akart megismerni. – Elharapta az utolsó hangokat és csak némi bámészkodás után szólalt meg,

- Hogyan lehetne kijutni?
- Sehogy. Innen csak egyszer mész ki, de akkor sem haza.

Csöndben maradt. Lecsúszott a stokiról és a földön fekvé hol a falat, hol az ajtót bámulta. Eltelhetett jó pár óra, mire újra megszólalt.

- Te miért vagy itt?

Most félelem és bizonytalanság sugárzott belőle. Valahogy nem láttam már benne azt az elszánt szilárdságot, mint amikor megérkezett.

- Azért vagyok itt, mert idő előtt otthagytam a munkát. Vagyis azzal kezdődött. Lakatos voltam, aztán jött a forradalom és fegyveres felkelő lettem és maradtam. Ilyen egyszerű.

- Akkor hogy vagy még mindig életben?
- Úgy, hogy jogon diplomáztam. – feleltem – Először csak azt tudták rám bizonyítani, hogy részt vettem a Sztálin-szobor ledöntésében, meg egy kis Munkástanács, meg sztrájk és egyéb „apróság”. Nekem is „csak” 15 év. De látod nem adták fel. A halálsoron vagyok, de ítélet még nincs. Te jössz!– Az előbb még az arcomat fürkészte, de most félrenézett. Láttam, hogy nem akar beszélni, de ha én elmondtam, ő is elfogja. – Hallgatlak!
- Nekem nem kellene itt lennem. – felelte olyan hangon, hogy leesett az állam.
- Ember! Tudod, hogy hányan mondták már ezt?
- A szemembe nézett. Sok érzés kavargott az arcán; düh, bizonytalanság, félelem.
- A nevem Szalay Ottó. Kelemen Ferenc néven fogtak el és ítélték halálra.
- Ez érdekes. És ezt közölted azokkal is, akik éppen a vesédet verték le? – mondtam gúnyosan.
- Nem közöltem. Nem is akartam. – hebegte.
- Akkor mégis ki az ördög az a Kelemen Ferenc. — sóhajtottam.
- Kelemen Ferenc a barátom. Vagyis több, mintha a testvérem lenne. Együtt voltunk lelencek, inasok, katonák, de külön lettünk forradalmárok. Nem sokkal, ahogy vége lett a harcoknak megkerestük egymást és elmondta, hogy keresik. Én megúsztam. Beköpték. Rá vallottak. Akkor nyáron született egy lányuk. Nekem nem volt senkim, így én lettem Kelemen Ferenc.
- És ő ez csak úgy hagyta? Elég nyámnyila barátod van, komám! — mondtam.
- Nem hagyta, de én leelőztem. Feladtam magam, pontosabban besétáltam a rendőrségre a papírjaival. Árván nőttem fel, nem hagyom, hogy az ő lánya is árva legyen.
- Szemét egy helyzet, gondoltam magamban. Lovagias, hogy elvállalta a halált a barátja helyett, de mégis az egész ember egy tagban remegett. Félt. Félt, hogy meg fog halni.

- Hoffman nem volt rossz ember régen. Rengeteget beszélgettünk akkoriban.

Szereti a futballt és a sakkot is... Azt hiszem engem is kedvelt... – a feje minden egyes szónál egyre lejjebb és lejjebb ereszkedett. – Szerinted megismert? – kérdezte fojtott hangon.

- Nem tudom. Talán.

- És mi van, ha igen? – kapta fel a fejét. – Mi van, ha megengedné, hogy... – a feje újra előrecsuklott. – Sajnálom! – mondta, vagy inkább csak sóhajtott.

Megsajnáltam. Az ember azt hiszi, hogy kész az életét adni azért, ami fontos neki. Amikor már nem marad más választása és rájön, hogy mégsem, azt csak sajnálni lehet. Elhallgattunk.

Sokáig ült ott csendben. Zaklatott szuszogása betöltötte a cellát. Aludt. Én is bőbiskoltam. Nem sokat aludhattam. Felriadtam, és nem volt ott! A priccs üres, érintetlen, csak a kincstári pokróc simult sarkosra hajtogatva elvágólag a stokin. Várok. Most újra, megint várok.

Hoffman többet nem jött.

Talán igaza volt? Talán Hoffman tényleg felismerte? Talán már egyikőjük sem él? Elment. Én meg aludtam. Szégyen.

Impresszum: ŐRZŐ, a Magyar Politikai Foglyok Szövetsége (POFOSZ) 1956-os Hagyományörző Tagozatának negyedéves hírlevele. Főszerkesztő: Ámon Antal.

Tel.: (1) 257-0190, 06 30-814-9917 Szerkesztő: Vasvári Éva, lapszerkesztő: Kurtz Mária

Kiadóhivatal: 1149 Budapest, Nagy Lajos király útja 155.

Tel: (1)789-1466, e-mail: [hagyomanzorok1956@gmail.com](mailto:hagyomanyorzok1956@gmail.com)

Honlap: www.hagyomanzorok1956@weebly.com

Doszpoth Artúr III. helyezett pályamunkája

‘56 után

Jajgat a fájdalomtól Pest,
A ruszki nem volt nagyon rest!
Véget ért a hosszú harc,
Véremért maró kudarc.

Hullák és házromok,
Az utcán véres mocsok,
Festi be Budapestet!
Ismét bosszúra esket!

A földön folyó hazafi vér,
Mit dermeszt már a hajnali dér,
Az égbe kiált utoljára:
Isten! Vigyázz a hazára!

Elment, meghalt jó sok barát...
Védelveznén sógort, hazát.
Örökké hős sok jeles mártír,
Véráldozatuk nagy legendát ír!

Megeríte? E sok áldozat?
Cserébe felmos kárhozat,
Mi megfáradt mártírok bére...
Fel nem száradt soknak vére!

Kifizettük a súlyos árat,
A szabadság most mégis várat!
S közben hullajt nyakunkba rabigát,
Mit húznunk kell mint taligát!

Mint kalitkába zárt madár,
Hazám újabb csodára vár.
S egész testem reszket,
Mert nemzetem vesztett...

De hazámra több terhet,
Ember fia nem verhet.
Kiáltjuk a börtönből,
Szabadságunk törjön föl!

Egy szovjet polgár bemegy az útlevel-hivatalba és kiutazási engedélyt kér az Egyesült Államokba.

- Miért akar maga Amerikába utazni - kérdi a tisztviselő.
- Részt akarok venni Frank Sinatra temetésén.
- Miket beszél itt össze-vissza? Frank Sinatra még nem halt meg.
- De elvtárs, én jó erőben vagyok, szépen kivárom.

Kiírás egy moszkvai hotelszobában: „Kérjük, ne öntözze a cserepes virágokat, mert az árt a cserepekben elrejtett lehallgató készülékeknek!”

A Szovjetunió nagy vívmánya, hogy itt fizetik a legmagasabb munkanélküli segélyt.

- És mi ennek a neve?
- Munkabér.

- Hallotta? A népi dem okrácia megnősült.
- Hogyhogy?
- Elvette a munkakedvet.

Felirat egy pesti házfalon, óriási betűkkel: ÉLJEN A SZOVJETUNIÓ!

Alatta kisebb betűkkel: DE A SAJÁT KÖLTSÉGÉN!

Grün panaszkodik: Ezt nem lehet tovább kibírni, én öngyilkos leszek. Csak azt nem tudom még, hogyan? Revolverem nincs, a kötél szorítja a nyakamat, a gáz bűdös, a Duna meg hideg. Mit tanácsolsz?

Nagyon egyszerű – kész a válasszal Kohn – ugorj a párt és a nép között tátongó szakadékba!

Az öreg káder eddig nagyon pártos életet élt, de most kifakad a pártértekezleten:

- Tudom, hogy a pártfegyelem a legfontosabb. Ahová a párt állít, ott helyt kell állni. Egész életemet a pártfeladatoknak áldoztam: voltam orvos, mérnök, TSZ elnök, gyárigazgató, mikor, mit kívánt a párt. De hogy most iskolaigazgató legyek és vénségemre megtanuljak írni-olvasni, azt ne kívánjátok tőlem!

Hermány Miklós:
Tisztelt Szerkesztőség!

Nagyon szeretem és nagyon jónak tartom az Őrzőt. Lehet, hogy majd egyszer leírom az esetemet, de most csupán a forradalom ötödik évfordulójára írt versemről szeretnék beszámolni. Én minden év október 23-én végigjártam a hajdani, megjárt helyeimet, 61-ben nem, mert akkor esztergomi ferences kollégista voltam, de ott írtam ezt a verset, melyet aztán egy évvel később a pesti Vörösmarty Gimnázium faliújságára kitettem. Nem tudom, hogy egyáltalán emlékszik-e valaki erre (66 éve volt), de egy-két napig kinn volt, arra biztosan emlékszem.

Emlékeztető

*Szép és értékes változások hava október,
mélységeiddel gondolkodóvá teszel.*

*A nyári játékos, meleg napok után
friss szeleid tisztító tűzként járnak át.*

*Időd nyomán változnak a falevelek,
zöldből pirosra (némelyek vérpirosra) térnek át
és ilyenkor mintegy megérve hullaniok kell.*

*Ez a regeneráció szaka – a hősi újjászületés,
mikor a megérett bátrak földbe jutásával
a jövő új élete szunnyadni kél ...*

*És halottak napja jön – sírlátogatás...
Így alszik a Tavasz benned Ősz,
nagy élet-király!*

A 65-ös házkutatásomkor, ez valahogy megmaradt. Nem úgy, mint a naplóim, az 56-os újságjaim, néhány röplap és az elképzeléseim, gondolataim és terveim. Vagy 35 barátot, osztálytársat választottak ki a „kedves” nyomozók, hogy felgöngyöljék az „összeesküvésemet”. Nevetséges, csak arra készültünk, hogy megváltozzon a rendszer! A tizedik évfordulót a Gyűjtőben töltöttem, csak egy négysorosra futotta gyengülő líraiságomból:

*Október, ezután nemzeti ünnepünk
hősei lettek igaz példaképeink.
Hamis kommunizmus csak nemzeti átkunk,
mi vérbeli magyar szabadságra vágyunk*

HONTALAN MAGYAROK IMÁJA

A kommunizmushoz hozzátartoznak az áldozatok és a rendszer elől kényszerűen elmenekülők tömegei. A száműzöttek – keserű sorsuk kétségbeejtően hosszú éveiben – mindvégig a Hazára és annak Népére gondoltak, például az alábbi imával:

Fotó: www.boldogsag.net

Urunk Jézus Krisztus, megváltó Istenünk, mi a nagyvilágban szétszórt árva magyarok esedezve kérünk, emlékezzél meg Szűzanyád országáról: romlásnak indult szegény hazánkról. Te a világmindenség Ura, s a nemzetek örök Királya vagy, vedd erős kezedbe pusztuló magyar néped sorsának irányítását!

Hisszük Urunk rendületlen hittel, hogy a Sátán minden szándéka ellenére is Téged szolgál és evilági fegyvertársai is gondviselésedet munkálják, de hitünk fényét elnyeléssel fenyegeti a megpróbáltatások éjszakája, mely otthon Egyházunkra és hívő népünkre, külföldön pedig a hontalan magyarságra borult.

Reméljük Urunk, töretlen reménységgel, hogy nem vonod meg hathatós segítségedet azoktól, akik odahaza önmaguk és családjuk biztonságát, sőt életüket kockáztatják, és nem hagyod el azokat sem, akik számkivetetten, testben-lélekből összetörve, a mindennapi élet gondjaival küzdenek, de válluk már roskadozik a súlyos kereszt alatt és lelkükben hovatovább kihál az új élet reménye.

Szívünk hűségese szeretetével borulunk le előtted Urunk. Adj élő hitet, csüggedést nem ismerő reményt, áldozatra kész szeretetet! Tedd Nagyasszonyunk, a Boldogságos Szűz Mária esedező közbenjárása által Egyházunkat győzedelmessé, országunkat függetlenné, népünket szabaddá! Add, hogy a szociális igazság és a felebaráti szeretet békességében dicsérje szent Nevedet, a mindenható Atyával és a Szentlélekkel egyetemben, a Duna-Tisza táján Szent István országát építő, hű magyar néped. Ámen.